

In 'vrijplaatsen' komen mensen bij elkaar die tijd nemen en ruimte maken om met elkaar in gesprek te gaan. Doel is om in gesprek te onderzoeken wat ieder aan het hart gaat, zoals de vragen waar we nooit over praten omdat we niet zouden weten met wie. Doel is ook om in dat gesprek te leren van elkaar over de manier waarop we het gesprek diepgang geven, of over de plek die we (willen) innemen in deze wereld. En doel is ook ons te laten verrassen door de verbindingen die zo kunnen ontstaan en door de kracht die dat oplevert, zowel individueel als gezamenlijk. "Wat zijn vrijplaatsen?" wordt ons nu veel gevraagd, en: "Is het niet eigenlijk intervisie?" In deze nieuwsbrief gaan we in op de behoefte aan definities.

Definities

Onze taal is doorspekt met uitdrukkingen die verwijzen naar in- en uitsluitingsprincipes, naar wat normaal, gebruikelijk is en wat niet-normaal en ongebruikelijk is (zelfs het definiëren van het ongebruikelijke kan niet zonder te verwijzen naar het gebruikelijke...). Voor het ongebruikelijke bestaan woorden als: variant, afwijking, alternatief, abnormaal, anders, buitenstaander, vreemdeling ... Veel woorden verwijzen naar het centrum voor het normale en naar een andere plek voor het afwijkende: excentriek, randgroepjongere, marginaal, periferie, uitgestotene. Het afwijkende wordt telkens weer in termen van het normale gedefinieerd. Er is daardoor voortdurend druk om normaal te worden/blijven/zijn: je mag dan namelijk mee definiëren wat normaal is. Het is toch normaal om definities te willen maken? En definitiemacht is fijn, nietwaar?

Wil je ongebruikelijk worden/blijven/zijn, dan heb je wat uit te leggen. Maar dan wel altijd in de taal van de gemene deler, die immers de definities maakt. En dus moeten vrouwen uitleggen waarom ze willen werken (voor mannen is dat normaal), moeten mensen uitleggen waarom ze geen kinderen willen (wel kinderen 'nemen' is de norm), moeten homo's hun relaties verdedigen (dat hetero's relaties hebben is de hoeksteen van onze samenleving), moet de milieubeweging uitleggen dat er aandacht voor ecologische systemen nodig is (aandacht voor economische systemen is standaard). Zie hier taalfilosofie en discoursstheorie in een notendop. Wat de vrijplaats nu wil zijn, is een plek waar je niet steeds hoeft uit te leggen waarom je anders bent of denkt, omdat je in de vrijplaats niet 'anders' kunt zijn of denken; alleen het onderscheid tussen vrijplaats en buitenwereld ('niet-vrijplaats!') blijft over - FB

Christiania

Het woord 'vrijplaats' voor wat we doen is gelieerd aan Christiania, de vrijstad die 33 jaar geleden is ontstaan op een verlaten kazerneterrein aan de rand van Kopenhagen. Het terrein stond vol kazernegebouwen, dijkhuisjes en een enkel boerderijtje, die gekraakt en bewoonbaar werden gemaakt. In de loop der tijd hebben veel mensen daar zelf huisjes tussen gebouwd. Boomhuizen, dijkhuizen, tenthuizen, allerlei kunstzinnige vormen zijn er aan te treffen - en vermoedelijk voldoet geen er aan de gebruikelijke bouw- en woningnormen. Het is een parkachtig gebied waar circa 800 mensen wonen, met een centrumpje met bars, restaurants, fabriekjes, winkels, een bakkerij en een Waterlooplein-achtige markt. Christiania trekt bewoners, nomaden en nieuwsgierige toeristen van over de hele wereld.

In elke gemeenschap gelden regels en normen. In Christiania zijn deze anders dan we gewend zijn. Al bij het ontstaan zijn allerlei economische en juridische vanzelfsprekendheden buiten de poort (zie foto) gezet en vervangen door andere, opnieuw gekozen principes. Deze worden actief uitgedragen en vormen al 33 jaar de basis voor een duurzame sociale samenhang: **the values of joint ownership, diversity and solidarity** (www.christiania.dk). Dit maakt Christiania ongrijpbaar voor gebruikelijke economische processen en juridische procedures. Er is namelijk niemand aan te wijzen die Christiania juridisch kan representeren: geen hiërarchisch leider, geen vertegenwoordiger van een vereniging of stichting, en ook al geen eigenaar.

Op dit moment staat Christiania onder zware politieke druk om te 'normaliseren'. Het Deense parlement heeft een wet aangenomen die bewoners wil dwingen zich te laten registreren als 'individuele eigenaar' van de plek die ze bewonen. Ook worden Christiania-bewoners verleid een vereniging van eigenaren op te richten. Als individuele eigenaren zijn ze (door projectontwikkelaars) uit te kopen, als vereniging van eigenaren zijn ze juridisch aan te spreken

.In Amsterdam, waar in de jaren '70 en '80 veel Christiania-achtige plekken bestonden, hebben vergelijkbare normaliserende processen ertoe geleid dat deze vrijplaatsen verdwenen. Tegelijkertijd brokkelde het artistieke en creatieve klimaat af, dat Amsterdam wereldwijd zo aantrekkelijk maakt. Vrijplaatsmakers werden huizenbezitter of werkeloze (kunstenaar). Werd Amsterdam tot voor kort nog gezien als één multicultureel feest, nu overheerst het problematiseren. Diversiteit is ongewenst verklaard. 'Nomaden' zijn toeristen geworden, 'autochtonen' moeten normaliseren (inburgeren). Niet-in-loondienst leven is inactief en vraagt om 're-activering'. Het wordt tijd voor nieuwe vrijplaatsen - JH